

William Even Dél-Dakota mezőgazdasági minisztere:

Az éhes és a dühös ember között nagyon kicsi a különbség

Az agrárágazatot sújtó válságból vezető kiutakat keresték nemrégiben a magyarországi Harkányban rendezett szakmai konferencián, ahol a közép-európai (magyar, szlovák, cseh, román) agrárvállalkozók amerikai mezőgazdasági termelőkkel és agrárvezetőkkel cseréltek eszmét az ágazat további sorsára vonatkozó elképzeléseikről. Az amerikai farmerek küldöttségének tagja volt William Even, Dél-Dakota mezőgazdasági minisztere, aki előadásában elsősorban a szabad piaci verseny fontosságát hangsúlyozta, ugyanakkor a válság kezelésében fontosnak látta a piaci verseny és a szabályozás, az állami beavatkozások közötti törekény egyensúly fenntartását is. A részletekről őt kérdeztük:

- Hogyan érinti az amerikai mezőgazdaságot a jelenlegi válság, és milyen lépéseket tesznek a kezelése érdekében?

Tudni kell, hogy az előző években nemcsak nálunk, hanem az egész világon jelentősen megugrottak a gabonaárak, ami a növénytermesztőknek ugyan szép hasznot hozott, de az állattenyésztésben kedvezőtlenül érezte a hatását. Az állattartók addig az alacsony gabonaárak mellett szintén jól kerestek, de a megnövekedett takarmányköltségeket a hús és a tej ára nem követte, így nálunk is gondok keletkeztek. A szabadpiaci verseny alapelve, hogy az állam nem avatkozik be a gazdasági folyamatokba, csak kivételes esetekben, teszi ezt meg. Ilyen például a fiatal gazdák támogatása, vagy ha valamilyen válsághelyzet alakul ki. A pénzügyi válság miatt a hitelek is kockázatosabbá váltak, ezért az állam nálunk is megpróbál segíteni a gazdáknak. De csak meghatározott keretek között. Ha például Önnek lenne egy tejüzeme nálunk, amelynek hitelre volna szüksége, viszont a bank azt túlságosan kockázatosnak tartaná, akkor Ön bejelentkezhet a minisztériumba, és mi a bankkal közösen együttműködve garancia vállalásával megpróbáljuk megoldani. De hangsúlyozom, erre csak válságos helyzetekben kerülhet sor.

- Európában a válság kapcsán azonban erősödik a nézet, hogy az agrárágazat finanszírozásában még több támogatásra van szükség...

Nézze, nálunk alapvető nézet, hogy a piaci folyamatok menetébe csak nagyon óvatosan szabad beavatkozni. Ami ugyanis megérett a tönkremenésre, az úgyis tönkre fog menni. Ezért nem érdemes olyan gyárakat, termelőüzemeket fenntartani, amelyek csak nyelik a pénzt. Amerikában például jelenleg az egyes autógyáraknak folyósított támogatásokat minősítik ilyennek. Úgy tartják, hogy ezek a támogatások csak az adófizetőktől feleslegesen elvett és ablakon kidobott pénzek.

- Elképzelhető, hogy az agrárágazat támogatások nélkül működjön?

Tudom, hogy az európai agrárgazdaságnak a támogatás az egyik nagyon fontos eleme. Mi azt valljuk, s ez az én nézetem is, hogy a szabad piaci verseny a gazdaság motorja, a fejlődés egyik jelentős rugója. Ugyanakkor az is tény, hogy a mindenkori kormányok szeretik rajta tartani a kezüket az élelmiszerágazat gombján, lévén, hogy az fontos stratégiai ágazat. Ezért úgy vélem, hogy az agrárágazatot a későbbiekben is támogatni fogják. Hogy azt minek nevezik majd, vidékfejlesztésnek, munkahelymegőrző programoknak vagy valamilyen más támogatásnak, az már csak elnevezés kérdése. A piaci verseny elsődlegessége mellett az élelmiszerek kérdése ugyanis nagyon lényeges stratégiai fontosságú kérdés. Van Steinbecknek egy írása, amely arról szól, hogyan halnak éhen emberek a teli gabonaraktárak mellett. Ezért az élelmezés biztonságát kiemelten kell kezelni. Európa már két világháborút megért, s köztudott, hogy a háborúkat elsősorban a dühös emberek váltják ki. Ugyanakkor azt is tudjuk, hogy az éhes és a dühös ember között csak nagyon kicsi a különbség...

Köszönöm a beszélgetést.

Szilvássy László, Jó Gazda